هسته مطالعات انرژی مرکز رشد دانشگاه امام صادق(ع) برگزار می‌کند:

"قراردادهای نفتی ایران: از دارسی تا آی پی سی (IPC)"

همراه با پنل تخصصی بررسی ساختار قرارداد نفتی ایران

پنجشنبه ۲۸ آبان ۱۳۹۴

از ساعت ۸ صبح الی ۱۶

دانشگاه امام صادق(ع)

مرکز رشد
دانشگاه امام صادق(ع)

چکیده:

قراردادهای بین‌المللی نفتی از ابزارهای مهمی است که در توسعه صنعت نفت مورد استفاده قرار می‌گیرد. بررسی سیر شکل‌گیری و توسعه چارچوب‌های مختلف قراردادی از امتیازی تا مشارکتی و خدماتی که با تاریخ نفت گره خورده است می‌تواند زمینه فهم بیشتر مسائل این حوزه را فراهم سازد.

عموم گونه‌های مختلف قراردادی، قبل و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران تجربه شده است. پس از پیروزی انقلاب اسلامی، قرارداد بیع متقابل رایج‌ترین نوع قرارداد نفتی ایران بوده است که مخالفان و موافقان فراوانی داشته است. وزیر محترم نفت در دولت یازدهم طی حکمی، کمیته‌ای را جهت بازنگری قراردادهای نفتی ایران منصوب کرد. حاصل فعالیت‌های این کمیته، پیشنهاد قالب قراردادی جدید تحت عنوان IPC بوده است. بررسی ابعاد مختلف این قرارداد و آسیب‌شناسی حقوقی، اقتصادی، نهادی، سیاستی و فنی آن می‌تواند زمینه کاهش ضعف‌های آن را فراهم کند.

نشست‌های صبح:

۱. مروری بر ساختار قراردادهای نفتی

۲. معرفی ساختار قرارداد نفتی ایران (IPC)

نشست بعداز ظهر:

۳. پنل نقد و بررسی ساختار قرارداد نفتی ایران (IPC)

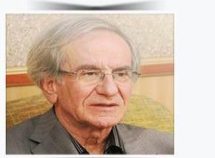

دکتر مسعود درخشان
هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبایی

دکتر سیدنصرالله ابراهیمی
هیأت علمی دانشگاه تهران

دکتر علی طاهری‌فرد
هیأت علمی دانشگاه امام صادق(ع)

دکتر مقصود ایمانی
هیأت علمی دانشگاه امام صادق(ع)

رضا آقاموسی تهرانی
دانشجوی دکتری مدیریت
قراردادهای بین‌المللی نفت و گاز

محمد نوروزی
دانشجوی دکتری مدیریت
قراردادهای بین‌المللی نفت و گاز

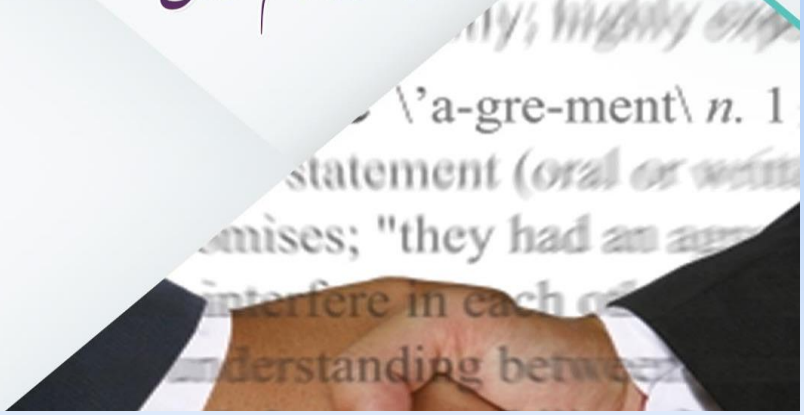

بسم الله الرحمن الرحیم

قراردادهای نفتی ایران:
از دارسی تا آی پی سی (IPC)

هسته مطالعات انرژی

مرکز رشد دانشگاه امام صادق علیه السلام

فهرست مطالب

ارائه اول: معرفی کلیات قراردادهای بالادستی نفت

- کلیات
- انواع قراردادهای نفتی

ارائه دوم: معرفی چارچوب قرارداد نفتی ایران (IPC)

- کلیات
- ساختار IPC

ارائه اول

مروری بر ساختار قراردادهای نفتی

قرارداد نفتی

بند ۱۶ ماده۱ قانون اصلاح قانون نفت مصوب ۱۳۹۰:

توافق دو یا چند جانبه بین وزارت نفت یا هر یک از شرکتهای اصلی تابعه آن یا هر واحد عملیاتی

با یک یا چند واحد عملیاتی یا **اشخاص حقیقی یا حقوقی** در داخل یا خارج از کشور

که براساس **قوانین موضوعه**،

انجام **تمام یا قسمتی** از عملیات بالادستی و پایین‌دستی و یا تجارت نفت، فرآورده‌های نفتی و محصولات پتروشیمیایی،

مورد **تعهد** قرار می‌گیرد.

ویژگیهای مطلوب قراردادهای نفتی

۱.رعایت اصول **مالکیت** و **حاکمیت** ملی بر منابع نفتی

۲.رعایت **حقوق و منافع ملی** در جریان عملیات نفتی، شامل:

-بازرسی از حوزه عملیات،

-بازرسی از کلیه صورتحسابهای مالی (هزینه‌ها و درآمدها)،

-دسترسی به کلیه گزارشها و یافته‌های مرتبط با عملیات،

-تأیید کلیه برنامه‌های فنی- مهندسی قبل از شروع عملیات درخلال عمر قرارداد،

-بهره‌برداری از منابع نفتی با روشهای فنی صحیح و مناسب به منظور صیانت از مخازن در خلال عمر مخازن،

بند۷ماده۱قانون اصلاح قانون نفت:

تولید صیانت شده از منابع نفت: کلیه عملیاتی که منجر به برداشت بهینه و حداکثری ارزش اقتصادی تولید از منابع نفتی کشور در طول عمر منابع مذکور می‌شود و باعث جلوگیری از اتلاف ذخایر در چرخه تولید نفت براساس سیاستهای مصوب می‌گردد .

۳.**انتقال دانش** و مهارتهای فنی مناسب و **تربیت نیروی انسانی متخصص**

۴.**افزایش سهم شرکت ملی نفت ایران** از عواید نفتی

۵.**ارتقاء سطح فنی- مدیریتی** شرکت ملی نفت ایران به سطح شرکتهای ملی- بین‌المللی

چارچوب قراردادهای نفتی

- طرفین قرارداد
- مقدمه و پیشفرض ها
- بخش اول: تعاریف و موضوع فعالیت
- بخش دوم: شرایط قرارداد و خاتمه
- بخش سوم: حقوق و کمک های NIOC
- بخش چهارم:حقوق و تعهدات طرف قرارداد
- بخش پنجم: کمیته مدیریت مشترک
- بخش ششم: بازگشت هزینه و حق الزحمه
- بخش هفتم: کتابچه ها، حسابداری، واردات، صادرات، نرخ تسعیر
- بخش هشتم: شرایط عمومی (واگذاری، فورس ماژور، رازداری، قانون حاکم، حل اختلاف، ایمنی، سلامت و محیط زیست و ...)

الگویی از انواع قراردادهای بالادستی نفت

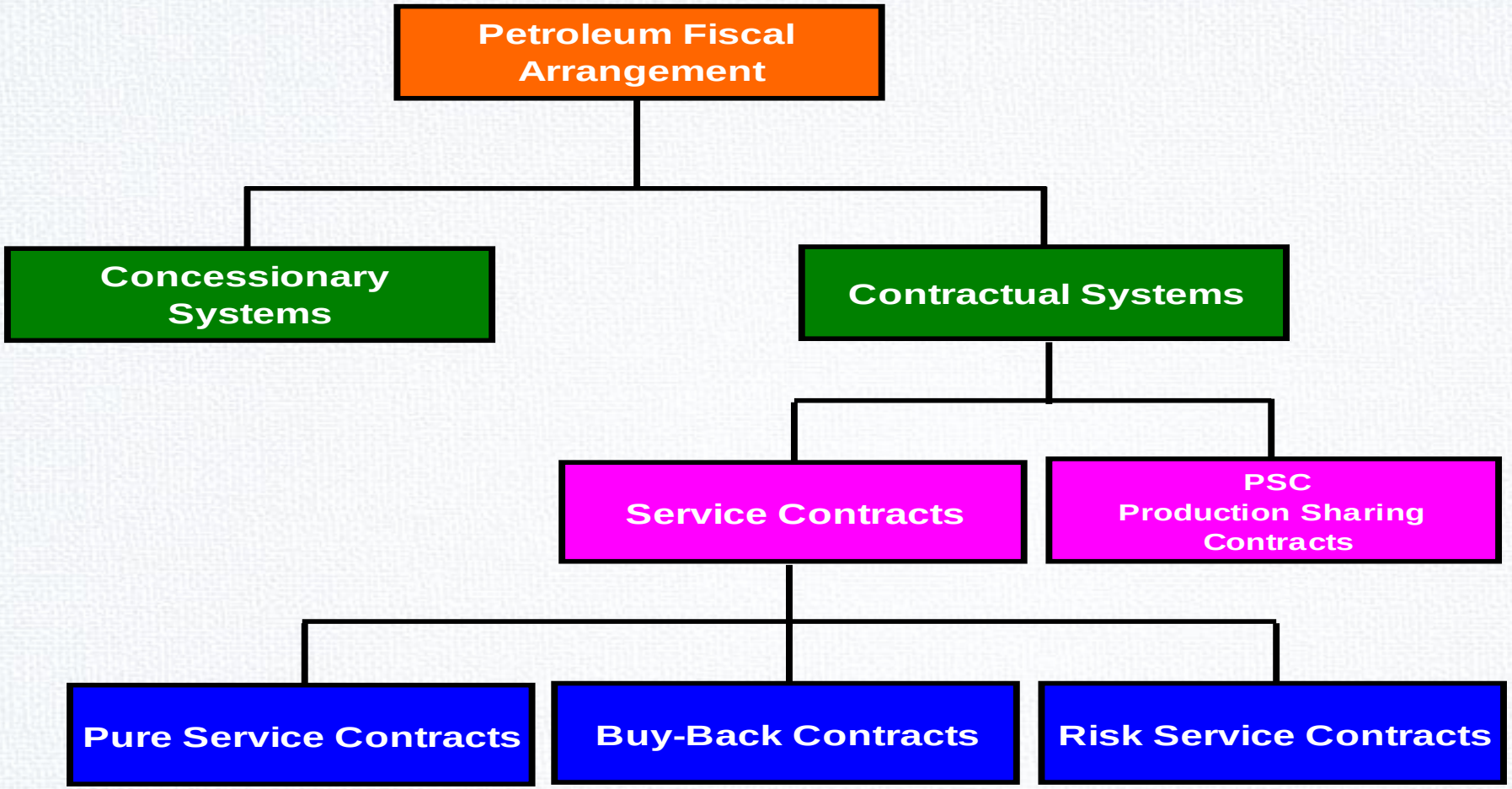

پراکندگی انواع قراردادهای نفتی در جهان

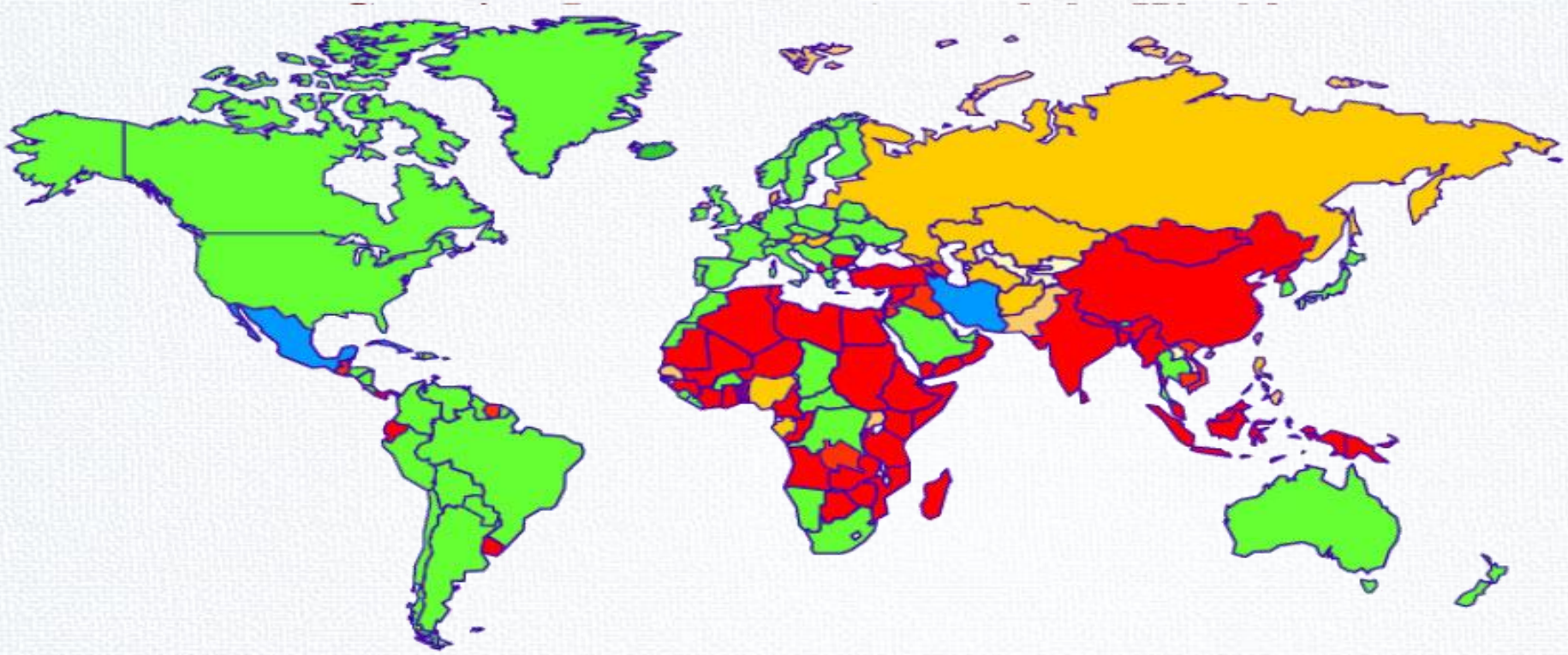

Concession PSC
Service Contracts Mix

کلیات
انواع قراردادها
پایان
کلیات IPC
ساختار IPC
جمع بندی
۶

پراکندگی انواع قرارداد نفتی در جهان

TYPE OF AGREEMENTS	NUMBER OF COUNTRIES UTILIZING THIS TYPE
CONCESSION	59
JOINT VENTURE	31
SERVICE CONTRACT	3
HYBRID	16
PSC	40

Source: CWC Workshop, 2008

انواع قراردادهای نفتی در ایران

قراردادهای ایران
امتیازنامه رویتر(۱۲۵۱) فیمابین شاه ایران و طرف خارجی
امتیازنامه دارسی(۱۲۸۰) فیمابین شاه ایران و طرف خارجی
امتیازنامه شرکت نفت انگلیس و ایران (۱۳۱۲) فیمابین دولت ایران و شرکت نفت انگلیس و ایران
امتیازنامه با شرکت امریک ایران(۱۳۱۵) فیمابین دولت ایران و طرف قرارداد
امیازنامه با شرکت هلندی (۱۳۱۸) فیمابین دولت ایران و طرف قرارداد
قرارداد مشارکتی کنسرسیوم (۱۳۳۶) فیمابین شرکت ملی نفت ایران و طرف قرارداد
قراردادهای مشارکت در تولید منعقده بر اساس قانون نفت ۱۳۳۶
سه قرارداد خدماتی قبل از قانون نفت ۱۳۵۳
شش قرارداد خدماتی منعقده براساس قانون نفت ۱۳۵۳
قراردادهای بیع متقابل بعد از انقلاب
مدل جدید قراردادهای نفتی ایران (هیبرید مشارکت در تولید و خدماتی)

مدل قراردادهای امتیازی

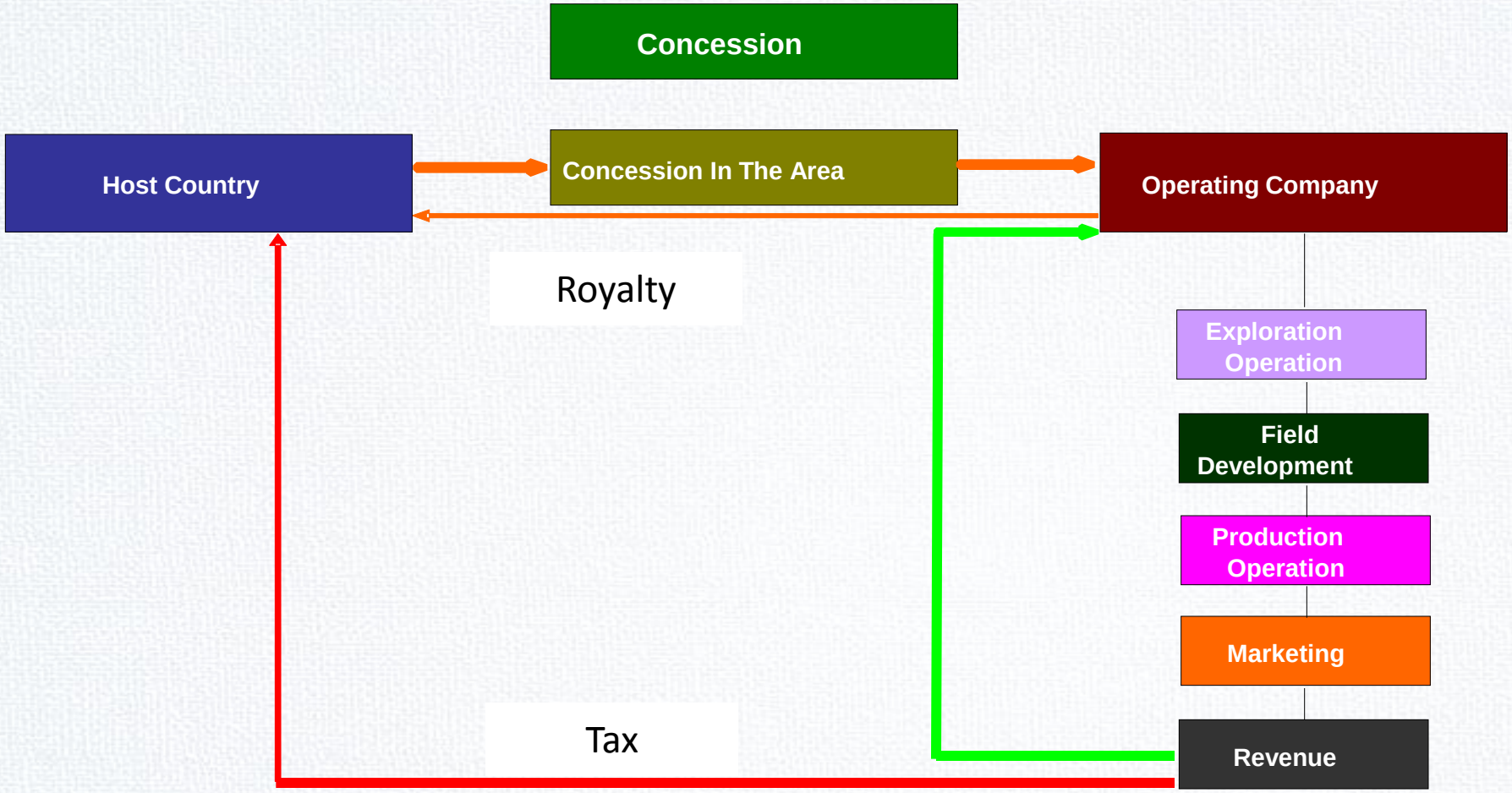

ویژگی های قراردادهای امتیازی (کلاسیک)

الف) اوصاف

- مدت نسبتا طولانی
- منطقه وسیع عملیاتی
- اختیار کامل IOC و در حکم نماینده حاکمیت در منطقه
- عوائد دولت محدود به بهره مالکانه و مالیات
- مدیریت و نظارت برعملیات اکتشاف، توسعه، تولید، بازاریابی و فروش با IOC
- تعلق مالکیت نفت در نقطه سرچاه و داخل تاسیسات سطح الارضی به IOC.
- انتقال مالکیت تجهیزات و تاسیسات به دولت میزبان با انقضاء مدت قرارداد.
- ریسک عدم دستیابی به ذخایر با IOC
- مالکیت کامل IOC بر نفت تولید شده.

ویژگی های قراردادهای امتیازی (کلاسیک)

ب) محاسن

- مناسب برای مناطق اثبات نشده نفتی.
- مناسب برای مناطق صعب الوصول مانند دریاهای عمیق.
- مناسب برای کشورهای فاقد توان فنی و مدیریتی و یا فاقد توان سرمایه گذاری.
- بر قراری حق حاکمیت و مالکیت دولت بر ذخایر موجود و مخزن موضوع قرارداد.
- مورد استقبال بوده این نوع قرارداد برای IOCها.

ویژگی های قراردادهای امتیازی (کلاسیک)

ج) اوصاف

- مدت نسبتا طولانی
- منطقه وسیع عملیاتی
- اختیار کامل IOC و در حکم نماینده حاکمیت در منطقه
- عوائد دولت محدود به بهره مالکانه و مالیات
- مدیریت و نظارت برعملیات اکتشاف، توسعه، تولید، بازاریابی و فروش با IOC
- تعلق مالکیت نفت در نقطه سرچاه و داخل تاسیسات سطح الارضی به IOC.
- انتقال مالکیت تجهیزات و تاسیسات به دولت میزبان با انقضاء مدت قرارداد.
- ریسک عدم دستیابی به ذخایر با IOC
- مالکیت کامل IOC بر نفت تولید شده.

ویژگی های قراردادهای امتیازی (کلاسیک)

د) محدودیت های مدل

- دشواری در بکارگیری توان داخل و اجرای قانون حداکثر استفاده از توان داخل به جهت واگذاری مدیریت انحصاری به IOC
- ایجاد حق قراردادی و منافع قابل توجه برای IOC (ایجاد حق عینی بر نفت)
- سنگین بودن هزینه و غرامت اعمال حق حاکمیت و مالکیت بر خلاف حقوق قراردادی (محاسبه غرامت بر اساس انتظار معقول)
- ایجاد وضعیت انحصاری برای IOC در مدت قرارداد.

ویژگی های قراردادهای امتیازی (کلاسیک)

هـ) ماهیت حقوقی این نوع قرارداد

۱.اقطاع: واگذاری حق اختصاص محدوده ای معین به منظور احیاء از طریق اکتشاف، توسعه و بهره برداری در مقابل پرداخت مبالغی معین (مالیات و بهره مالکانه) منوط به بزرگ نبودن ذخیره معدن و صدق عنوان معدن بر ذخائر.

۲. جعاله : واگذاری عملیات احیاء از طریق اکتشاف، توسعه و بهره برداری به نیابت از دولت میزبان در ازاء تخصیص درصدی از نفت خارج شده به عنوان حق الزحمه

۳.صلح : اعطاء حق اکتشاف، توسعه و بهره برداری در مقابل پرداخت مبالغی معین به دولت صاحب مخزن

ویژگی های قراردادهای امتیازی (کلاسیک)

و) ملاحظات فقهی و حقوقی این نوع قرارداد در ایران

۱. موانع حقوقی برای شرکت های خارجی طبق اصل ۸۱ قانون اساسی .

۲.سیستم حسابداری انگلستان تائید میکند که حتی در قراردادهای امتیازی نیز نفت درون مخزن قابل بوک کردن، معرفی و ثبت به عنوان دارایی نمی باشد. بلکه صرفا نفتی که در آینده قابل تولید و تملک باشد را می توان به عنوان دارایی جهت ارائه در بازارهای بورس معاملات کاغذی معرفی نمود.

۳.آراء بین المللی موئد قراردادی بودن حق حاصل از قرارداد امتیازی است. پرونده های لیبی

۴.قطعنامه ۱۸۰۳ سازمان ملل، اصل حاکمیت دائمی مردم و ملت ها بر منابع و ثروت های طبیعی را به عنوان یک قاعده آمره در حقوق بین الملل شناسایی نموده است.

ویژگی های قراردادهای امتیازی (کلاسیک)

ز) جواز قانونی انعقاد قراردادهای امتیازی:

ماده (۲) قانون معادن مصوب ۱۳۷۷:

در اجرای اصول چهل و چهارم و چهل و پنجم قانون اساسی مسئولیت اعمال حاکمیت دولت بر معادن کشور و حفظ ذخائر معدنی و نیز صدور اجازه انجام فعالیتهای معدنی مقرر در این قانون و نظارت بر امور مزبور و فراهم آوردن موجبات توسعه فعالیتهای معدنی، دستیابی به ارزش‌افزوده مواد خام معدنی، توسعه صادرات مواد معدنی با ارزش افزوده، ایجاد اشتغال در این بخش و نیز افزایش سهم بخش معدن در توسعه اقتصادی واجتماعی کشور بعهده وزارت معادن و فلزات می‌باشد. اعمال حاکمیت مذکور در این ماده نمی‌تواند مانع اعمال مالکیت اشخاص حقیقی و حقوقی در محدوده مقررات باشد.

ویژگی های قراردادهای امتیازی (کلاسیک)

تبصره (۳) ماده (۱۰) قانون معادن مصوب ۱۳۷۷:

پروانه بهره‌برداری سندی است رسمی، لازم‌الاجرا، حاوی مدت بهره‌برداری براساس شناسنامه معدن و طرح بهره‌برداری مصوب، قابل‌تمدید، قابل معامله و انتقال به اشخاص ثالث که متضمن **حق انتفاع دارنده** پروانه از ذخیره معدنی و نیز در بردارنده تعهدات وی در اجرای مفاد آن‌می‌باشد.

ماده (۱۴) قانون معادن :

دارنده پروانه بهره‌برداری، باید درصدی از بهای ماده معدنی سرمعدن مندرج در پروانه را به نرخ روز، به عنوان حقوق دولتی، سالانه به‌وزارت معادن و فلزات پرداخت نماید. وزارت مزبور می‌تواند درصورت لزوم معادل بهای آن، ماده معدنی از بهره‌بردار اخذ کند.

مدل کلی قراردادهای مشارکت در تولید

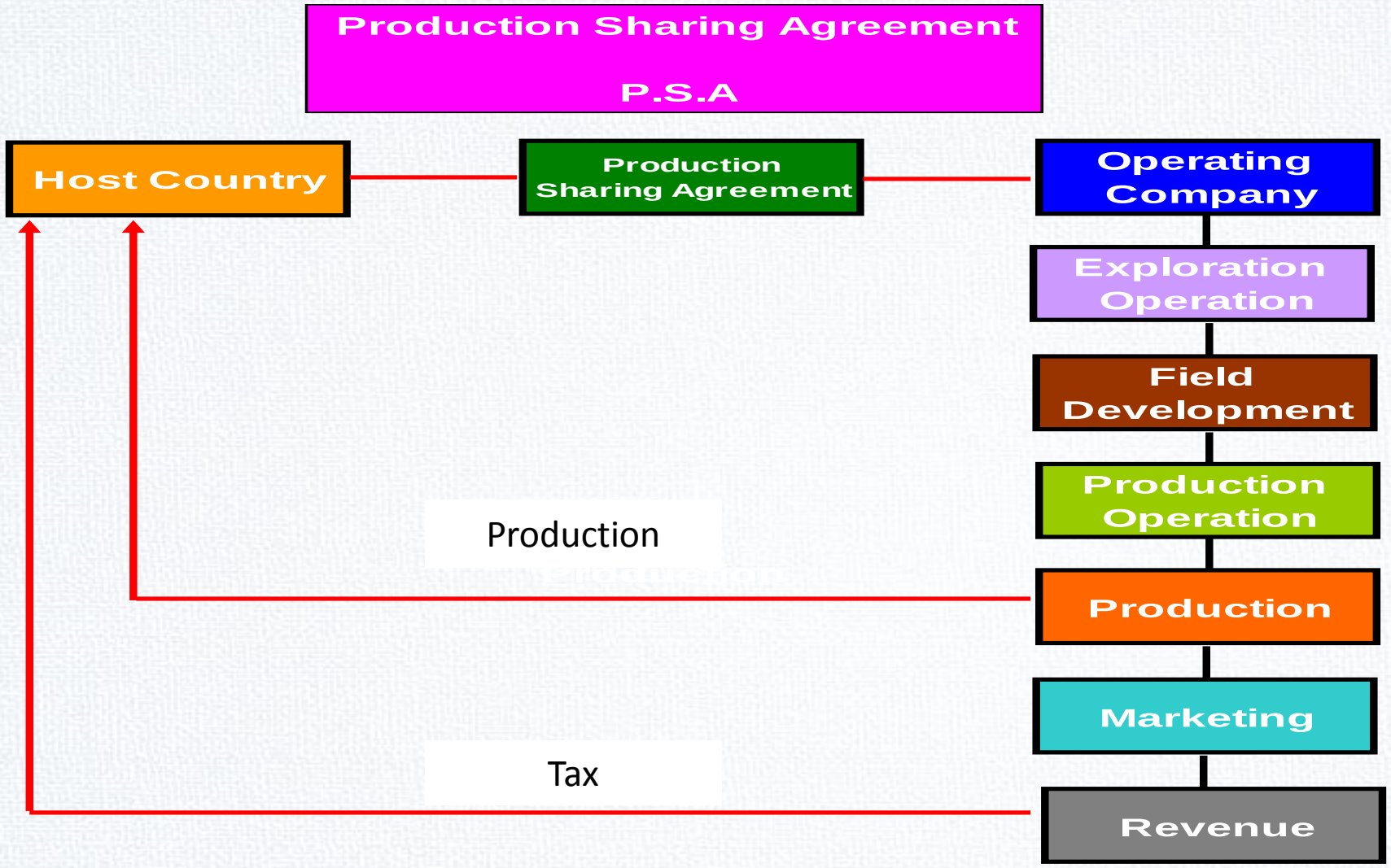

ویژگی های قراردادهای مشارکتی (کلاسیک)

الف) اوصاف

- سرمایه گذاری توسط IOC
- ریسک دستیابی به میدان تجاری بر عهده IOC.
- باز پرداخت هزینه های اکتشاف و توسعه از محل فروش درصدی از نفت تولید شده از میدان به قیمت توافقی و بر پایه قیمت روز تحویل (نفت هزینه)
- اختصاص درصدی از نفت تولید شده برای مدت معین به عنوان حق الزحمه (نفت فائده)
- انجام موضوع قرارداد با مدیریت IOC پس از تائید NOC

ویژگی های قراردادهای مشارکتی (کلاسیک)

الف) اوصاف

- مالکیت تمام نفت مخزن برای NOC است و انتقال مالکیت در نقطه تحویل (بندر صادراتی) به IOC . (اختلاف نظر حقوقدانان)
- مالکیت NOC نسبت به تاسیسات و تجهیزات بعد از ورود و یا حسب مورد پس از نصب.
- دارا بودن موقعیت حاکمیتی برای NOC در معادن در حال فعالیت IOC .
- مدت قرارداد نسبتا کوتاه است. حدود ۲۵ تا ۴۰ سال.
- امکان تغییر درصد سهام طرفین در صورت ایجاد تغییرات فاحش قیمت نفت و یا تغییر میانگین تولید.

ویژگی های قراردادهای مشارکتی (کلاسیک)

الف) اوصاف

- در مواردی بدون پرداخت بهره مالکانه به دولت و در مواردی همراه با بهره مالکانه.
- IOC در حکم پیمانکار.
- کنترل عملیات اکتشاف، توسعه، و تولید به ظاهر با NOC است اما در عمل با IOC .
- لزوم تصویب برنامه کاری و بودجه سالانه توسط NOC .
- ریسک پیش از تولید در قرارداد.
- قرارداد بر اساس مشارکت در تولید است نه مشارکت در سود.

ویژگی های قراردادهای مشارکتی (کلاسیک)

الف) اوصاف

- تعهد IOC به پرداخت مالیات بر درآمد، مالیات نفت، پاداش امضای قرارداد، پاداش تولید و پاداش اکتشاف تجاری میدان .
- محاسبه نسبت سهم طرفین از نفت تولیدی بر اساس درصدی معین و یا بر اساس فاکتور (R) (نسبت کل درآمد به کل هزینه).
- قابل استرداد بودن هزینه های سرمایه ای و هزینه های عملیاتی(بهره برداری) قابل استرداد.
- محدودتر بودن منطقه عملیاتی نسبت به امتیازی نسل قدیم.
- انجام موضوع تعهد با روش های مختلف نظیر تاسیس شرکت پروژه یا تاسیس کنسرسیوم و ... حسب توافق طرفین.

ویژگی های قراردادهای مشارکتی (کلاسیک)

الف) محاسن

- مناسب برای عملیات اکتشاف همراه ریسک.
- حضور NOC در جریان تصمیم گیری و عملیات اجرایی موضوع قرارداد؛ البته خارج از سایت و در مرکز از طریق رد و تائید اسناد.
- مبتنی بودن محتوا و روح قرارداد بر اساس سود دوجانبه.
- سهولت در اجرای قانون حداکثر استفاده از توان داخل بواسطه حقوق مدیریتی NOC
- امکان انتقال تکنولوژی و دانش فنی
- امکان سرمایه گذاری NOC در عملیات اکتشاف، توسعه، تولید و ...

ویژگی های قراردادهای مشارکتی (کلاسیک)

ب) معایب

- ایجاد حقوق قراردادی نسبتا قابل توجه برای IOC.
- سنگین بودن نسبی هزینه و غرامت اعمال حق حاکمیت و مالکیت بر خلاف حقوق قراردادی .
- محاسبه غرامت بر اساس انتظار معقول بوجود آمده متناسب با عوائد قابل استحصال از میدان به تناسب ذخایر میدان و ضریب برداشت.
- عدم حضور فعال و عملیاتی کارکنان NOC در جریان اکتشاف و توسعه و بهره برداری از میدان.

ویژگی های قراردادهای مشارکتی (کلاسیک)

ج) ملاحظات فقهی- حقوقی این نوع قرارداد

- قابل انطباق با جعاله.
- منطبق با اطلاق جزء (ت) از بند (۳) ماده (۳) قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت مصوب۱۳۹۱: «جذب و هدایت سرمایه‌های داخلی و خارجی به منظور توسعه میادین هیدروکربوری با اولویت میادین مشترک از طریق طراحی الگوهای جدید قراردادی از جمله **مشارکت با سرمایه‌گذاران و پیمانکاران داخلی و خارجی** بدون انتقال مالکیت نفت و گاز موجود در مخازن و با رعایت موازین تولید صیانت شده.»
- در صورت انجام عملیات از طریق تاسیس شرکت پروژه با مشارکت خارجیان، در نظر گرفتن مفاد اصل ۸۱ قانون اساسی و قیود مربوط به تفسیر اول اصل مزبور: «... مشارکت و تحصیل مالکیت سهام شرکتهای ایرانی در حد کمتر از پنجاه درصد سهام در هر مورد مشروط بر آن که در اساسنامه شرکت و موافقتنامه‌های فیمابین قدرت تصمیم‌گیری مدیران و سهامداران ایرانی در مجامع عمومی محدود نگردیده بلکه تفوق سهامداران ایرانی بر سهام خارجی به نحو بارزی مشهود و پیش‌بینی شده باشد ...»

مدل قراردادهای خدماتی

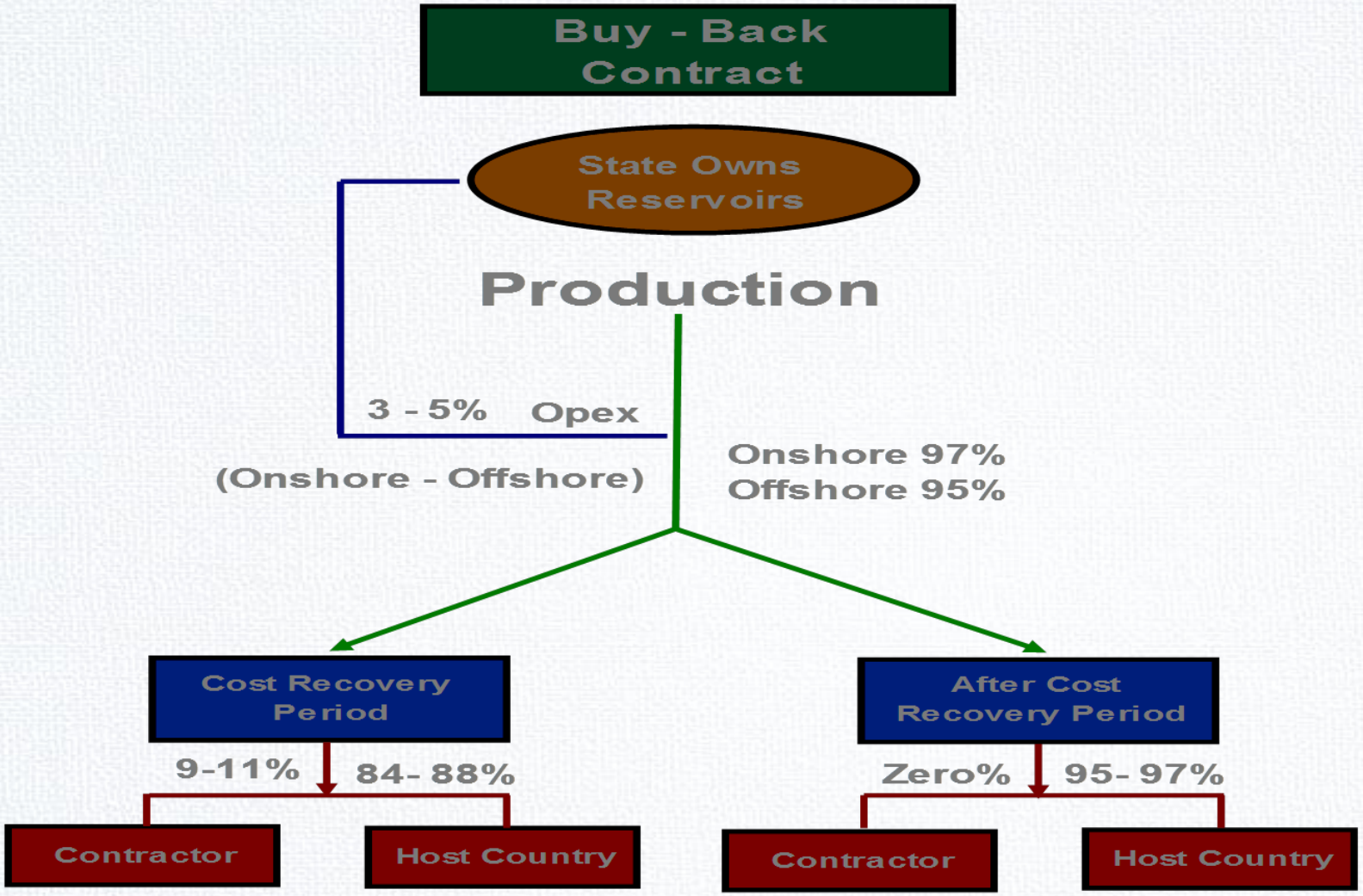

ویژگی های قراردادهای خدماتی (کلاسیک)

الف) اوصاف

- بازپرداخت هزینه سرمایه ای (هزینه خدمات و تاسیسات)، هزینه غیر سرمایه ای (بیمه،مالیات،عوارض و...)، هزینه بهره برداری، هزینه بانکی(نرخ بهره).
- قابل پرداخت بودن هزینه سرمایه ای تا سقف معین.
- فاقد سقف بودن هزینه های غیر سرمایه ای و بهره برداری و بانکی.
- کوتاه بودن مدت قرارداد حدود ۵ تا ۱۲ سال.
- پرداخت حق الزحمه به عنوان پاداش تحمل ریسک تا سقف مقطوع متناسب با هزینه های سرمایه ای.
- پرداخت تعهدات از محل عوائد میدان و یا فروش نفت میدان به IOC معادل طلب بصورت اقساط ماهیانه به قیمت روز و با درصدی تخفیف.

ویژگی های قراردادهای خدماتی (کلاسیک)

الف) اوصاف

- محدودیت زمانی دوره بازپرداخت تعهدات.
- تعیین نرخ بازگشت سرمایه به نحو مقطوع.
- عدم شراکت پیمانکار در نفت میدان.
- تعیین سقف هزینه های سرمایه ای پس از برگزاری مناقصات پیمانکاران فرعی
- تعهد پیمانکار به انتقال تکنولوژی و دانش فنی و استفاده از توان داخل.
- تعهد پیمانکار به رعایت الزامات زیست محیطی.
- درج شرح کار در طرح جامع اکتشاف،توسعه، تولید.
- باز پرداخت حقوق IOC پس از کشف تجاری میدان از محل درصدی از عوائد میدان.

ویژگی های قراردادهای خدماتی (کلاسیک)

الف) اوصاف

- ریسک عدم کشف میدان با وصف تجاری به عهده IOC.
- کلیه تجهیزات و تاسیسات وارد شده به نام NOC .
- بازپرداخت هزینه ها پس از تائید NOC یا موسسه حسابرسی بین المللی مورد توافق.
- پیش بینی درصد اضافه کاری و کاهش کاری در شرح کار.
- پرداخت پاداش علاوه بر حق الزحمه به ازاء هر میزان افزایش تولید از میدان.
- افزایش درصد معینی به حق الزحمه در ازاء افزایش ضریب بازیافت.
- افزایش درصد معینی به حق الزحمه در ازاء افزایش بکارگیری از توان داخل فراتر از سقف مقرر.

ویژگی های قراردادهای خدماتی (کلاسیک)

الف) اوصاف

- لزوم ارائه خدمات تخصصی و فنی پس از واگذاری عملیات و در جریان تولید از میدان.
- کاهش درصد معینی از حق الزحمه در ازاء کاهش تولید.
- انعقاد قرارداد بلندمدت فروش نفت خام .
- تصویب برنامه کاری و بودجه سالانه موضوع تعهدات متناسب با طرح توسعه میدان توسط کمیته مدیریت مشترک که با حضور نمایندگان NOC و IOC.
- برخی وظایف(JMC) :تعیین تجاری بودن یافته ها، تائید خریدهای بیش از X دلار، اعلام آغاز تولید تجاری، تائید برنامه بیمه ای و رویه های اضطراری، تائید برنامه آموزش کارکنان، تائید و تصمیم گیری در موضوعات مرتبط با پروژه.

ویژگی های قراردادهای خدماتی (کلاسیک)

ب) محاسن

- منطبق با عمده قوانین بالادستی و موضوعه
- مشارکت فعال تر NOC در تمام مراحل انجام عملیات موضوع قرارداد
- تضمین حاکمیت دولت بر منابع نفت و گاز موجود در مخازن
- حفظ نظارت دولت بر عملیات نفت و گاز
- دستیابی به فناوری روز پروژه های نفتی
- هزینه محدودتر برای اعمال حق حاکمیت ملی بر خلاف تعهدات قراردادی

ویژگی های قراردادهای خدماتی (کلاسیک)

ج) معایب

- ناشناخته بودن این نوع قرارداد برای سرمایه گذاران اصلی نفت .
- ترغیب شدن پیمانکار برای افزایش هزینه با توجه به تعیین شدن سود پیمانکار بر اساس درصدی از هزینه های سرمایه ای.
- احتمال عدم رعایت تولید صیانتی به علت محدود بودن مدت قرارداد.
- بازپرداخت هزینه های غیر سرمایه اولامغایر با علت وضع قوانین آمره (بیمه ای، مالیاتی و گمرگی) است که هدف آنها افزایش رفاه اجتماعی و پیشرفت عمومی است.ثانیا به منزله اعطاء امتیاز به خارجیان بواسطه قراردادن ایشان در موقعیت انحصاری نسبت به شرکت های داخلی است. ثالثا مغایر با رویه های معمول بین المللی است.

ویژگی های قراردادهای خدماتی (کلاسیک)

ج) معایب

- مشکلات شرعی بازپرداخت هرگونه اضافه بر راس المال مانند نرخ بهره بانکی مغایرت ان با قوانین موضوعه.
- احتمال ضعیف حضور IOC با آخرین تکنولوژی خود به جهت کوتاه بودن مدت قرارداد.
- با توجه به اینکه انتخاب پیمانکار بر اساس پائین ترین نرخ بازگشت سرمایه مغایر با ضوابط «کمترین قیمت با تامین کیفیت» و «مناسب ترین قیمت» مندرج در قانون برگزاری مناقصات است. به عبارت دیگر بخشی از هزینه ها مبنای محاسبه برنده مناقصه شده است.

مقایسه کلی قراردادهای مختلف

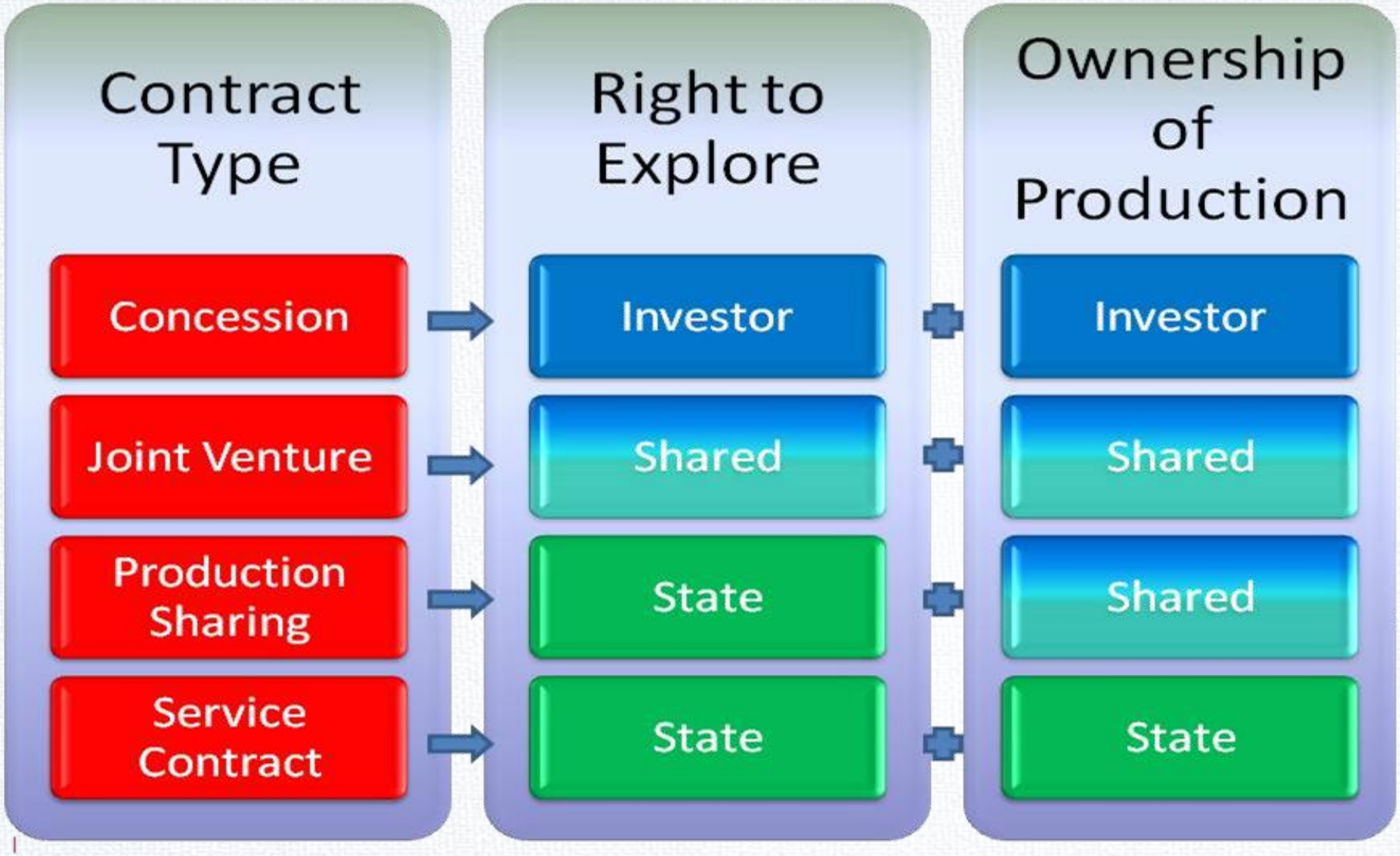

نکات و ملاحظات پایانی ارائه اول

- قرارداد یکی از ابزارهای مورد استفاده در توسعه صنعت نفت است و نه تمام آن!
- حرکت دنیا به سمت قراردادهای هیبرید.
- وابستگی بخشی از منافع قرارداد به قوت در مذاکره.
- لزوم آشنایی مذاکره کنندگان نفتی با تخصص ها و مهارت های گوناگون فنی، اقتصادی، حقوقی، مدیریتی و ... .

پرسش و پاسخ ارائه اول

بسم الله الرحمن الرحیم

ارائه دوم

آشنایی با کلیات قرارداد نفتی ایران

IPC

تاریخچه شکل گیری

- تشکیل کمیته ای جهت بازنگری در قراردادهای نفتی به حکم وزیر محترم نفت دولت یازدهم به ریاست مهندس سید مهدی حسینی.
- جمع بندی جلسات کمیته و ارائه ساختار اولیه IPC در جلسات هم‌اندیشی در ۳ و ۴ اسفند ماه ۱۳۹۲ .
- ارائه مدل در برخی از جلسات دانشگاهی و مصاحبه های رسانه ای.
- تعویق چندباره رونمایی از قراردادها.
  - رونمایی اولیه در لندن (به گفته مهندس حسینی).
  - رونمایی اولیه در تهران (طبق گفته مدیرعامل شرکت ملی نفت).
- ارائه پیش نویس مصوبه هیات وزیران (۲۷ مرداد ۱۳۹۴)
- رونمایی نهایی در تهران (۷-۸ آذر ۱۳۹۴)

چرایی تغییر نوع قرارداد از بیع متقابل به IPC

- تاکنون سه نسل از قراردادهای بیع متقابل معرفی شده است.
  - نسل اول (۱۳۷۳) : توسعه ای
  - نسل دوم (۱۳۸۲) : اکتشافی و توسعه ای
  - نسل سوم (۱۳۸۶) : اکتشافی و توسعه با سقف باز هزینه های سرمایه ای
- گفته می شود:
  - قراردادهای جدید جذابیت بیشتری دارند و سرمایه بیشتری را جذب می کنند.
  - در امر انتقال فناوری موفق تر است.
  - در امر تولید صیانتی بهتر عمل خواهد کرد.

مهمترین اهداف بازنگری

اکتشاف، توسعه و بهره برداری میادین نفت و گاز کشور با توجه به:

- جلب سرمایه لازم در بخش های اکتشاف، توسعه و بهره برداری میادین نفت و گاز
- کاهش هزینه ها و ریسک کشور در اکتشاف، توسعه و تولید از میادین
- افزایش ضریب بازیافت از مخازن نفت و گاز
- انتقال دانش و فناوری روز دنیا به ظرفیت های داخلی و بومی سازی آن
- هم سو سازی منافع سرمایه گذار و کشور

امکان کاربرد مدل در شرایط زیر:

۱	اکتشاف
۲	اکتشاف و توسعه توامان
۳	افزایش ضریب بازیافت (EOR/IOR)
۴	میادین مشترک
۵	اکتشاف، توسعه و تولید در مناطق پر ریسک و آب های عمیق
۶	اکتشاف، توسعه و تولید و افزایش ضریب بازیافت بصورت پیوسته
۷	توسعه میادین مکشوفه

ساختار کلی IPC :

IPC به صورت کلی دارای قالب زیر است:

- در نحوه اجرای عملیات نفتی : ساختار جوینت ونچر
- در سازوکار بازپرداخت هزینه ها (تخصیص نفت هزینه به پیمانکار) : ساختار مشارکت در تولید

Operatorship Possible Options flow Chart

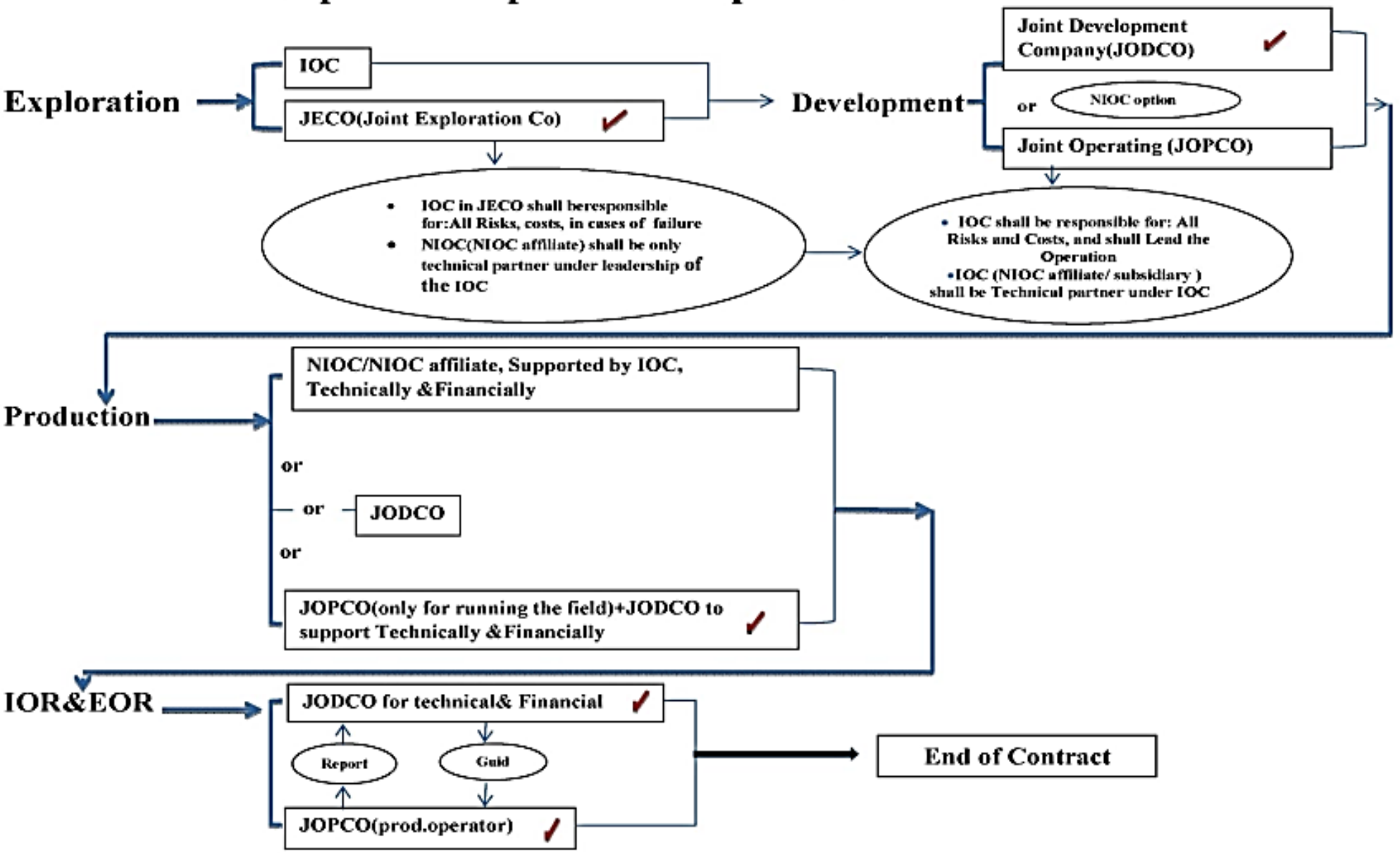

موضوعات مورد بحث در یک قرارداد

نوع نگاه به سرمایه گذار	میزان مشارکت طرفین	مدل تقسیم منافع	سایر موضوعات
❖ مالکیت	❖ تامین منابع	❖ نقدی/ محصول	❖ انتقال فناوری
❖ حاکمیت	❖ پذیرش ریسک	❖ نرخ پرداخت	❖ آموزش
❖ مدیریت	❖ اجرای پروژه	❖ سهم طرفین	❖ مسئولیت اجتماعی
	❖ بهره برداری		❖ استفاده از توان داخلی
	❖ بازاریابی و فروش		❖ محیط زیست

نوع نگاه به سرمایه گذار

حاکمیت:

ماده۳ بند ۱:

حفظ حاکمیت و اعمال تصرفات مالکانه دولت جمهوری اسلامی ایران از طریق وزارت نفت بر منابع و ذخایر نفت و گاز طبیعی کشور

مالکیت:

ماده ۱۱ بند ۵:

نفت، گاز و یا میعانات گازی و نیز هرگونه فرآورده جانبی حاصله از تولید کلا متعلق به کارفرما می باشد.

نوع نگاه به سرمایه گذار

مدیریت:

ماده ۸ بند ۴:

شکل گیری کمیته مشترک مدیریت قرارداد در هر قرارداد به منظور :

- نظارت بر کلیه عملیات طرح و اخذ تصمیمات نهایی فنی، مالی و حقوقی در چارچوب قرارداد
- واگذاری پیمان های دست دوم
- برنامه مالی عملیاتی سالانه

- مسئولیت اجرای عملیات در چارچوب برنامه مالی عملیاتی مصوب بر عهده پیمانکار می باشد.

میزان مشارکت طرفین

تامین منابع:

ماده ۹:

تمام هزینه های مستقیم، غیرمستقیم، تامین مالی متعلقه بر اساس قرارداد و هزینه های بهره برداری طرح، اعم از انجام مطالعات زمین شناسی، اکتشافی، توسعه ای، طرح های بهبود و یا افزایش ضریب بازیافت **از ابتدا تا انتها** **توسط پیمانکار** تامین و به موقع پرداخت می گردد.

میزان مشارکت طرفین

پذیرش ریسک:

ماده ۳ بند ۴:

کلیه خطرات، ریسک ها و هزینه ها در صورت عدم کشف میدان/مخزن تجاری یا عدم دستیابی به اهداف مورد نظر قراردادی و یا ناکافی بودن محصول میدان/مخزن برای استهلاک تعهدات مالی ایجاد شده **بر عهده طرف دوم قرارداد** می باشد.

میزان مشارکت طرفین

اجرای پروژه:

ماده ۶ بند ۱:

در عملیات اکتشافی و عملیاتی توسعه ای پس از آن:

تعیین حداقل تعهدات اکتشافی توسط شرکت ملی نفت ایران و دعوت از شرکت های معتبر جهت ارائه پیشنهاد.

میزان مشارکت طرفین

اجرای پروژه:

ماده ۶ بند ۱:

در عملیات توسعه یک میدان کشف شده یا سرمایه گذاری به منظور بهبود و یا افزایش ضریب بازیافت:

ارائه یک طرح توسعه از سوی شرکت ملی نفت و دعوت از شرکت های معتبر جهت ارائه پیشنهاد

میزان مشارکت طرفین

بهره برداری:

ماده ۱۱ بند ۱:

- شروع بهره برداری بر اساس توافق در قرارداد توسط شرکت ایرانی عملیاتی مشترک (JOPCO) با حفظ مسئولیت های طرف دوم قرارداد.

مدل تقسیم منافع

بازپرداخت هزینه ها:

ماده ۳ بند ۳ و ماده ۱۰ بند ۳ و ماده ۱۱ بند۲:

- بازپرداخت کلیه هزینه ها از طریق تخصیص بخشی (حداکثر ۵۰ درصد) از محصولات میدان و یا عواید حاصل از اجرای قرارداد بر پایه قیمت روز فروش محصول و یا به صورت نقدی در سررسیدها.

مدل پرداخت دستمزد (Fee)

ماده ۶ بند ۲:

- فی برای هر بشکه تولید اضافی نفت بصورت دلار در بشکه ($/bbl)
- فی برای تولید هزار فوت مکعب تولید گاز بصورت ($/mcuf)

انواع هزینه ها در IPC :

هزینه های مستقیم سرمایه گذاری

Direct Capital Costs (DCC)

کلیه هزینه های عملیاتی منهای هزینه های پرداختنی به دولت

هزینه های غیرمستقیم

Indirect Costs (IDC)

هزینه هایی مانند مالیات قراردادی، بیمه تامین اجتماعی و ... که به ادارات دولتی پرداخت می شود

هزینه های تامین مالی

Cost of Money (CoM)

ارزش زمانی پول برای سرمایه گذاری های انجام شده

بازپرداخت هزینه های پروژه در IPC

(DCC)	۸ تا ۱۰ سال	**هزینه های قبل از تولید اولیه:** از زمان شروع آن و از محل درآمدهای حاصله از میدان **هزینه های بعد از تولید اولیه:** از تاریخ هزینه شدن و طی همان دوره ۸ تا ۱۰ سال
(IDC)	۵ سال	**هزینه های قبل از تولید اولیه:** از زمان شروع آن و از محل درآمدهای حاصله از میدان **هزینه های بعد از تولید اولیه:** از تاریخ هزینه شدن و طی همان دوره ۵ سال
(COM)	• به IDC و DCC نرخ مرکب COM از زمان هزینه تا بازپرداخت اقساط آنها اعمال می شود. • با فرمول (LIBOR+1) تعریف می شود. • در هر صورت از ۸ درصد مرکب در محاسبات تجاوز نمی کند.	

بازپرداخت به شرکت عملیاتی

ماده ۷

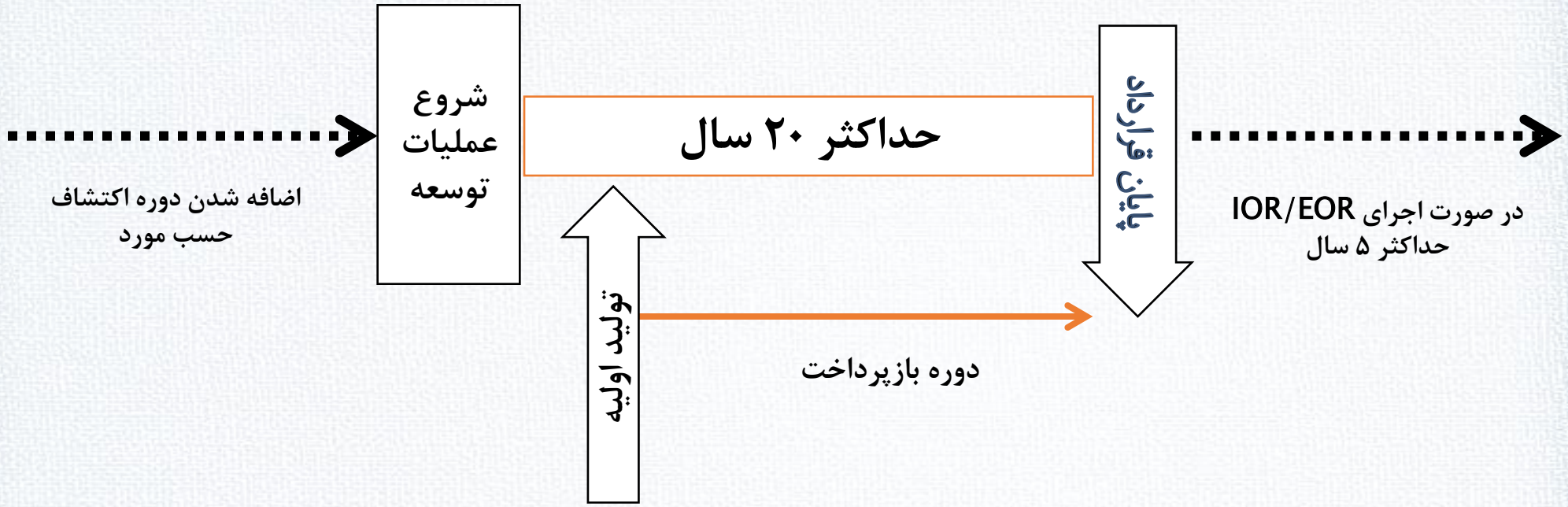

مشوق های مدل در مورد فی

- ضریب عملکردی در پرداخت در دراز مدت
- ضریب ریسک مناطق اکتشافی
- ضریب تعدیل هزینه های عملیاتی و ریسک سرمایه گذاری در میادین کوچک

انگیزه برای رسیدن به تولید حداکثر و حفظ دوره آن در IPC

تعدیل میزان پرداخت (Fee) به نسبت میزان موفقیت در رسیدن به سطح اکثر تولید (Plateau) و موفقیت دوره نگهداری آن

چنانچه این نقصان به دلیل قصور شرکت عملیاتی بوده و کمتر از ۸۰٪ باشد Fee مربوطه تا نصف تقلیل می یابد.

انگیزه برای رسیدن به تولید حداکثر و حفظ دوره آن

میزان پرداخت Fee

بستگی دارد به ...

میزان موفقیت در رسیدن به تولید نهایی میدان

میزان موفقیت در نگهداری دوره

مثال:

۸۰ درصد

*

۹۰ درصد

---

۷۲ درصد A

پرداخت هزینه ها و سود به شرکت عملیاتی:

Fee برای میدانهای کشف شده قبلی (Green fields):

- **(A)$/bbl برای هر بشکه تولید نفت**
- **(B)$/mcf برای هر هزار فوت مکعب گاز**

Fee برای طرحهای اکتشاف و توسعه: (چون ریسک و هزینه اکتشاف اضافه شده است عدد ۱ نیز به ضرایب مربوطه اضافه می شود.)

- **(A+1)$/bbl برای نفت**
- **(B+1)$/mcf برای گاز**

ایجاد انگیزه جهت ورود به میادین و مناطق پر ریسک و پر هزینه و میادین مشترک

تقسیم مناطق نفتی ایران به چهار نوع منطقه زیر:

صفحه ۹ گزارش تفصیلی

Case	Area	R Factor	(E+D)Fee
1	Low Risk, onshore مناطق کم ریسک در خشکی	1	[(A+1) or (B+1)] ×1
2	Medium Risk, onshore & Low Risk, offshore مناطق ریسک متوسط در خشکی و کم ریسک دریایی	1.2	[(A+1) or (B+1)] ×1.2
3	High Risks, onshore & Med Risks, offshore مناطق ریسک زیاد در خشکی و ریسک متوسط دریایی	1.4	[(A+1) or (B+1)] ×1.4
4	Very High Risks, onshore & offshore and common fields مناطق با ریسک خیلی بالای خشکی و دریا و میادین مشترک	1.6	[(A+1) or (B+1)] ×1.6

کلیات
انواع قراردادها
جمع بندی اولیه
کلیات IPC
ساختار IPC
بحث و بررسی
۲۳

تعدیل (Fee) بر اساس فاکتور (R) طبق جدول زیر:

صفحه ۱۰ گزارش تفصیلی

Production Rates: For crude oil field (Kbd)	RI				
	Less Than 1	1<RI<2	2<RI<3	3<RI<4	RI>4
	Fee ($/b)	Fee ($/b)	Fee ($/b)	Fee ($/b)	Fee ($/b)
to 50 Up	A1	B1	C1	D1	E1
50 to 100	A2	B2	C2	D2	E2
100-200	A3	B3	C3	D3	E3
More Than 200	A4	B4	C4	D4	E4
Remarks:	A1>A2>A3>A4 A1>B1>C1>D1>E1	B1>B2>B3>B4 B1>C1>D1>E1	C1>C2>C3>C4 C1>D1>E1	D1>D2>D3>D4 D1>E1	E1>E2>E3>E4

تعدیل Fee متناسب با دریافت و پرداخت هزینه ها و سطح تولید

استفاده از R-Index جهت کنترل درآمد های سالیانه شرکت نفتی بین المللی و تشویق جهت سرمایه گذاری در میدان های کوچکتر :

$$\frac{\text{مجموع مبالغ دریافتی شرکت عملیاتی از ابتدای طرح تا پایان هر سال مالی}}{\text{مجموع هزینه های انجام و پرداخت شده از ابتدای طرح تا پایان همان سال مالی}}$$

تعدیل فی بر اساس تغییرات قیمت های جهانی نفت

سایر موضوعات

انتقال فناوری، آموزش و توان داخلی:

ماده ۴: استفاده از چهار شیوه زیر:

- شراکت طرف ایرانی با شرکت معتبر خارجی و الزام طرف خارجی به ارائه برنامه انتقال و توسعه فناوری.
- الزام به حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی، تولیدی، صنعتی و اجرایی کشور.
- الزام به استفاده حداکثری از نیروی انسانی داخلی در اجرای قرارداد و ارائه برنامه جامع آموزشی جهت ارتقای کیفی این نیروها و انجام سرمایه گذاری های لازم.
- چرخشی بودن سمت های مدیریتی (JOPCO) در دوره تولید و واگذاری تدریجی سمت های مدیریت اجرایی به طرف ایرانی.

تولید صیانتی:

ماده ۳ بند ۶ و ماده ۱۱ بند ۳:

تعهد طرف دوم به :

- برداشت صیانتی از مخازن
- بکارگیری فناوری های نوین و پیشرفته و سرمایه گذاری لازم جهت اجرای طرح های بهبود/ افزایش ضریب بازیافت
- ارائه پیشنهاد طرح های اصلاحی با هدف حفظ ظرفیت، بهبود و یا افزایش بازیافت.

البته منوط کردن دستمزد پیمانکار به حجم تولیدی هم از راهکارهای تولید صیانتی محسوب شده است.

سایر موضوعات

مسائل زیست محیطی و اجتماعی:

ماده ۳ بند ۸:

بیان این نکته:

- رعایت مقررات و ملاحظات ایمنی، بهداشتی، زیست محیطی و اجتماعی در اجرای طرح ها

شرایط فورس ماژور

اول: انتظار تا بازگشت شرایط به حالت عادی

در این مدت از کلیه مسئولیت های قراردادی خود معاف هستند.

اگر صدمات و خساراتی ناشی از فورس ماژور باشد، توسط شرکت عملیاتی برطرف و هزینه های آن قابل پرداخت است.

دوم: فسخ قرارداد

شرکت سرمایه گذار حق دارد اصل هزینه های انجام شده با بهره قراردادی تا قبل از دوره فورس ماژور را طلب کند.

نحوه پرداخت از طرف شرکت ملی نفت ایران تعیین می شود (یا بر اساس همان زمان بندی قرارداد در اقساط تعیین شده و یا پس از تکمیل طرح و شروع تولید اولیه)

جمع بندی IPC

- **با توجه به عدم تجربه اجرایی این نوع قرارداد، نمی توان قضاوت دقیقی داشت.**
- ادعا می شود این چارچوب قراردادی، قابلیت های زیر را داراست:
  - تولید صیانتی: از طریق هم سو سازی منافع شرکت عامل و کشور میزبان.
  - انتقال فناوری: به علت مشارکت کشور میزبان در راس فعالیت های مدیریتی و اجرایی.
  - جذب سرمایه گذاری خارجی بیشتر: به سبب جذاب بودن قرارداد.
  - امکان توسعه میادین کوچک و دشوار: به علت مشوق های موجود در شیوه بازپرداخت
  - امید به بین المللی شدن شرکت های تاسیس شده.

جمع بندی IPC

- مخالفت هایی نسبت به شیوه بازپرداخت بر اساس بشکه نفت به شرکت عامل وجود دارد.
- ابهاماتی نسبت به امکان تحقق بعضی از اهداف مطرح شده از جمله توسعه فناوری، تولید صیانتی و مواردی از این دست مطرح است.

- یادآوری این نکته ضروری است که مطالب مطرح شده بر اساس چارچوب پیشنهادی و مستندات ارائه شده توسط کمیته بازنگری قراردادهای نفتی ایران بوده است.

پرسش و پاسخ ارائه دوم

اللهم صل على محمد و آل محمد
و
عجل فرجهم